

**Balvu novada pašvaldības līdzdalības
izvērtējums pašvaldības kapitālsabiedrībās
AS “BALVU ENERĢIJA”**

RĪGA, 2022

© SIA CSE COE 2022. Visas tiesības aizsargātas.

Izvērtējumu sagatavojuši:

Daina Belicka

Zigmunds Brūvers

Dace Krupenko

Kontaktpersona:

Daina Belicka

SIA "CSE COE"

Elizabetes iela 22-30, Rīga, LV-1050

Tālrunis: + 371 2 9420 273

E-pasts: daina.belicka@csecoe.com

Tirdzniecības zīmes:

Visas tekstā izmantotās tirdzniecības zīmes pieder to īpašniekiem un ir izmantotas tikai kā atsauces.

Izmantotie saīsinājumi

Saīsinājums	Skaidrojums
AS	Akciju sabiedrība
ATR	Administratīvi teritoriālā reforma
BE	AS "BALVU ENERĢIJA"
CSA	Centralizētā siltumapgāde
ES	Eiropas Savienība
EUR	Eiro
IUB	Iepirkumu uzraudzības birojs
LPS	Biedrība "Latvijas Pašvaldību savienība"
LR	Latvijas Republika
LSUA	Biedrība "Latvijas siltumuzņēmumu asociācija"
LTRK	Biedrība "Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera"
MK	Ministru kabinets
MWh	Megavatstunda
NACE 2.red.	ES Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija
n/a	Informācija nav pieejama
PA	Pašvaldības aģentūra
PIL	Publisko iepirkumu likums
PSIA	Pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
ROE	Kapitāla atdeve (<i>Return on Equity</i>)
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SPRK	Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VPIL	Valsts pārvaldes iekārtas likums
u.c.	Un citi
u.tml.	Un tamlīdzīgi
UR	Uzņēmumu reģistrs

Iekļautās tabulas

Tabula 1. BE ieņēmumi no pamatdarbības 2017.-2021.gadā	8
Tabula 2. BE pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi 2017.-2021.gadā	9
Tabula 3. BE darbības rezultāti 2017.-2021.gadā.....	15
Tabula 4. BE darbības finanšu analīze par periodu 2017.-2021.gads.....	16
Tabula 5. Balvu novada pašvaldības plānotās investīcijas BE siltumapgādes infrastruktūras objektos 2022.-2027.gadā	17
Tabula 6. BE siltumapgādes pakalpojumu sniegšanas nodošanas privātajam sektoram riski.....	18

Iekļautie attēli

Attēls 1. BE organizatoriskā struktūra	6
Attēls 2. SPRK dati par BE	7
Attēls 3. SPRK apstiprinātie siltumenerģijas tarifi 2022.gada septembrī Latgalē	11

SATURS

1.	Kapitālsabiedrības darbība	5
1.1.	Pamatdarbība un papildus pakalpojumi	5
1.2.	Pakalpojumu saņēmēji un to ieguvumi	8
2.	Tirgus raksturojums	10
2.1.	Tirgus situācijas apraksts un konkurences aspekti siltumenerģijas apgādes pakalpojumu sniegšanā	10
3.	Kapitālsabiedrības darbības finansējums	15
4.	Iespējamie riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram	18
5.	KOPSAVILKUMS.....	20
5.1.	Atbilstība VPIL un Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumam	20
5.2.	Turpmākais kapitālsabiedrības statuss (rekomendācijas).....	22

1. KAPITĀLSABIEDRĪBAS DARBĪBA

1.1. Pamatdarbība un papildus pakalpojumi

Pamatdarbība un papildus pakalpojumi

- Akciju sabiedrība „BALVU ENERĢIJA” (turpmāk tekstā – BE) **dibināta 13.09.1993.** un reģistrēta LR UR Komercreģistrā 15.08.2003. ar Nr.40003148480.
- Saskaņā ar 25.11.2019. akcionāru reģistru **BE akcionāri** ir: Balvu novada pašvaldība, kurai pieder 94,58% akciju; Balvu novada pašvaldības aģentūra “SAN-TEX”, kurai pieder 0,46% akciju; SIA “ARCA infrastruktūra”, kurai pieder 4,96% akciju.
- **BE faktiski nodarbojas** ar šādiem komercdarbības veidiem (NACE 2.red.): a) tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana (35.30); b) ūdensapgādes sistēmu būvniecība (42.21); cauruļvadu, apkures un gaisa kondicionēšanas iekārtu uzstādīšana (43.22); sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana (68.20). Atsevišķi darbības veidi ir saistīti ar BE iekšējām vajadzībām.
- **BE nav noslēgts līgums** ar Balvu novada pašvaldību par siltumapgādes nodrošināšanu Balvu pilsētā, bet BE ar Balvu pilsētas pašvaldības aģentūru “SAN-TEX” ir noslēgts **16.02.2009. Uzņēmuma līgums Nr.02-19/12** par siltumenerģijas piegādi PA “SAN-TEX” apsaimniekošanā esošajām mājām.
- BE **papildus pakalpojumus nesniedz.**

Dibināšana un darbības stratēģija

Akciju sabiedrība „BALVU ENERĢIJA” (turpmāk tekstā – BE) dibināta 13.09.1993. un reģistrēta LR UR Komercreģistrā 15.08.2003. ar Nr.40003148480.

BE vidēja termiņa darbības stratēģija **nav izstrādāta.**

Kā BE **vispārējais stratēģiskais mērķis**¹ ir noteikts – Balvu pilsētas iedzīvotāju, iestāžu un komercsabiedrību nepārtraukta nodrošināšana ar siltumenerģiju rudens, ziemas un pavasara mēnešos, nodrošinot siltumenerģijas ražošanu un piegādi par pēc iespējas zemāku cenu.

Akciju īpašnieki un statūti

Saskaņā ar BE iesniegto 25.11.2019. akcionāru reģistru **BE akcionāri** ir:

- Balvu novada pašvaldība, kurai pieder 94,58% akciju no pamatkapitāla;
- Balvu novada pašvaldības aģentūra “SAN-TEX”, kurai pieder 0,46% akciju no pamatkapitāla;
- SIA “ARCA infrastruktūra”, kurai pieder 4,96% akciju no pamatkapitāla.

BE 24.11.2014. statūtos norādīti šādi **komercdarbības veidi** (NACE klasifikators):

- Elektroenerģijas ražošana (40.11);
- Elektroenerģijas pārvade (40.12);
- Elektroenerģijas sadale un realizācija (40.13);
- Tvaika un karstā ūdens piegāde (40.30);
- Ūdens ieguve, attīrīšana un sadale (41.00);
- Atkritumu apsaimniekošana, teritorijas tīrīšana (90.0);
- Elektriskās instalācijas ierīkošana (45.31);
- Izolācijas ierīkošana (45.32);
- Sanitārtehniskie darbi (45.33);

¹ http://balvi.lv/files/Lemumi/pielikumi/2015/Protokols_nr17/piel_lem_nr.51.pdf

- Citi inženiertehniskie montāžas darbi (45.34);
- Citi specializētie būvniecības darbi (45.25);
- Operācijas ar savu nekustamo īpašumu (70.1);
- Sava nekustamā īpašuma izīrēšana un iznomāšana (70.2);
- Cauruļvadu transports (60.3);
- Koksēšanas produktu ražošana (23.10);
- Metāla konstrukciju ražošana (28.1);
- Metāla cisternu, rezervuāru un konteineru ražošana; centrālpkures katlu un radiatoru ražošana (28.2);
- Metāla virsmas apstrāde un pārklāšana; vispārīgā mehāniskā metālapstrāde (28.5);
- Vispārīgās lietošanas iekārtu ražošana (29.2);
- Pārējo speciālas nozīmes mašīnu ražošana (29.5);
- Elektrosadales un kontroles aparātu ražošana (31.2);
- Izolēto vadu un kabeļu ražošana (31.3);
- Pārējo elektrisko iekārtu ražošana (31.6);
- Būvlaukuma sagatavošana (45.1);
- Ēku, būvju vai to daļu būvēšana; civilā būvniecība (45.2);
- Būvdarbu pabeigšana (45.4);
- Pētījumu un eksperimentālo izstrāžu veikšana dabaszinātnēs un tehniskajās zinātnēs (73.10);
- Arhitektūras un projektēšanas pakalpojumi un konsultācijas (74.2);
- Tehniskās pārbaudes, mērījumi un analīze (74.3).

Kaut arī BE statūtos ir iekļauti 29 darbības veidi, **BE faktiski nodarbojas** ar šādiem komercdarbības veidiem (NACE 2.red.):

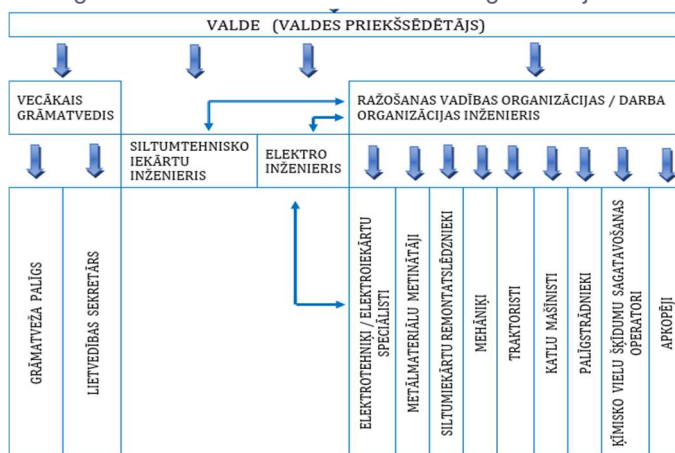
- Tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana (35.30);
- Ūdensapgādes sistēmu būvniecība (42.21);
- Cauruļvadu, apkures un gaisa kondicionēšanas iekārtu uzstādīšana (43.22);
- Sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana (68.20).

Tādēļ tiek rekomendēts BE veikt attiecīgās izmaiņas statūtos un **izņemt no statūtiem darbības veidus**, kuros BE darbību neveic.

Attiecībā uz BE statūtos iekļautajiem komercdarbības veidiem, var secināt, ka atsevišķi darbības veidi ir saistīti ar **BE iekšējām vajadzībām**, piemēram, “Ūdensapgādes sistēmu būvniecība” (42.21 NACE 2.red.), veicot siltumapgādes inženierkomunikāciju remontdarbus, savukārt “Cauruļvadu, apkures un gaisa kondicionēšanas iekārtu uzstādīšana” (43.22 NACE 2.red.), veicot remontdarbus vai atjaunošanas darbus savās katlu mājās un citās siltumapgādes infrastruktūras vietās. Komercdarbības veids “Sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana” (68.20 NACE 2.red.) attiecināms uz BE darbību, ja tiek iznomātas telpas BE piederošajā nekustamajā īpašumā.

BE pamatkapitāls uz 16.09.2022. ir 1 373 605,80 EUR.

BE organizatoriskā struktūra un darba organizācija ir redzama attēlā zemāk.

Attēls 1. BE organizatoriskā struktūra

Datu avots: BE

Saskaņā ar BE 03.05.2022. valdes lēmumu apstiprinātā AS "BALVU ENERĢIJA" Darba samaksas nolikumu un organizatorisko struktūru, BE ir **24 amata vietas**. BE izpildinstitūcija ir valde 3 valdes locekļu sastāvā:

- ✓ Valde (3): valdes priekšsēdētājs (1), valdes locekļi (2);
- ✓ Grāmatvedība (3): vecākais grāmatvedis (1), grāmatveža palīgs (1), lietvedības sekretārs (1);
- ✓ Tehniskā daļa (21): ražošanas vadības organizācijas/darba organizācijas inženieris (1), elektroinženieris (1), siltumtehniko iekārtu inženieris (1), elektrotehniķis/elektroiekārtu speciālists (1), metālmateriālu metinātājs (2), siltumiekārtu remontatslēdznieks (2), mehāniķis (1), traktortehnikas vadītājs (1), katlu mašīnists (8), ķīmisko vielu/šķīdumu sagatavošanas operators (1), palīgstrādnieks (1), apkopējs (1).

Pamatdarbības veids – Siltumenerģijas ražošana, pārvade un sadale

BE ir reģistrēta SPRK siltumenerģijas ražotāju reģistrā. Attēlā zemāk SPRK reģistrētā informācija.

Attēls 2. SPRK dati par BE

Komersanta nosaukums	Uzņēmumu reģistra Nr.	Regulatora reģ. Nr./Licences Nr.	Reģistrācijas datums/Licences izsniegšanas datums	Izslēgšanas datums/Licences derīguma termiņš	Licence	Energoapgādes pakalpojums	El. jauda (MW)	Silt. jauda (MW)
Akciju sabiedrība "BALVU ENERĢIJA"	40003148480	E23072	2018.10.05.	04.10.2038		Siltumenerģijas pārvade un sadale		
Akciju sabiedrība "BALVU ENERĢIJA"	40003148480	SR0019	2012.01.01.			Siltumenerģijas ražošana		22,50
Akciju sabiedrība "BALVU ENERĢIJA"	40003148480	ST0006	2012.01.01.			Siltumenerģijas tirdzniecība		
Kopā								22,50

Datu avots: SPRK

BE nodrošina pilnu siltumenerģijas ražošanas, pārvades un sadales funkciju Balvu pilsētā. BE bilancē ir **visa nepieciešamā siltumenerģijas pārvades infrastruktūras** (maģistrālās siltumtrases), kā arī 2 pastāvīgā darbībā esošas katlu mājas (Bērzpils ielā 30 un Vidzemes ielā 9c) Balvu pilsētā. Zemi, kas atrodas zem katlu mājas Bērzpils ielā 30, Balvos, BE nomā no pašvaldības saskaņā ar **27.12.2017. Zemes nomas līguma Nr.567**, kas noslēgts starp BE un Balvu novada pašvaldību, noteikumiem. Līgums ir spēkā 15 gadus, un nomnieks par iznomāto zemes vienību maksā iznomātājam nomas maksu 1,5% apmērā no zemes vienības kadastrālās vērtības.

Kommercdarbība siltumenerģijas ražošanā, pārvadē un sadalē tiek veikta saskaņā ar Enerģētikas likumu,² likumu "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem",³ MK 21.10.2008. noteikumiem Nr. 876 "Siltumenerģijas piegādes un lietošanas noteikumi"⁴ un citiem tiesību aktiem un SPRK lēmumiem.

Vienlaikus likuma "Par pašvaldībām"⁵ 15.panta pirmās daļas 1.punkts nosaka, ka pašvaldības autonomā funkcija ir organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus (ūdensapgāde un kanalizācija; **siltumapgāde**; sadzīves atkritumu apsaimniekošana; notekūdeņu savākšana, novadīšana un attīrīšana) neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds.

BE nav noslēgts līgums ar Balvu novada pašvaldību par siltumapgādes nodrošināšanu Balvu pilsētā, bet BE ar Balvu pilsētas pašvaldības aģentūru "SAN-TEX" ir noslēgts **16.02.2009. Uzņēmuma līgums Nr.02-19/12** par siltumenerģijas piegādi PA "SAN-TEX" apsaimniekošanā esošajām mājām. Līgumam nav noteikts tā termiņš, bet tas ir spēkā līdz jauna līguma noslēgšanai.

² <https://likumi.lv/ta/id/49833-energetikas-likums>

³ <https://likumi.lv/ta/id/12483-par-sabiedrisko-pakalpojumu-regulatoriem>

⁴ <https://likumi.lv/ta/id/183035-siltumenerģijas-piegādes-un-lietošanas-noteikumi>

⁵ <https://likumi.lv/ta/id/57255-par-pasvaldibam>

Papildus pakalpojumi

BE **papildus pakalpojumus nesniedz**. Saskaņā ar BE sniegto informāciju, visi iepriekš uzskaitītie darbinieki ir iesaistīti pamatpakalpojuma – siltumenerģijas ražošana, pārvade un sadale – nodrošināšanā, tostarp avāriju un bojājumu inženiersistēmās novēršanā, bojāto elementu remontā vai nomaiņā, kā arī inženiersistēmu atjaunināšanā, un darbus veic savu inženiersistēmu un inženiertīklu ietvaros.

1.2. Pakalpojumu saņēmēji un to ieguvumi

Pakalpojumu saņēmēji un to ieguvumi

- Visus BE pamatdarbības ieņēmumus veido BE sniegtie **siltumapgādes pakalpojumi** Balvu pilsētas iedzīvotājiem un juridiskajām personām. Citu ar pamatdarbību saistītu ieņēmumu BE nav.
- BE nodrošina **siltumapgādi** Balvu pilsētā **61** daudzdzīvokļu **dzīvojamām mājām**, kurās kopā ir 2322 dzīvokļi, **86 juridiskām personām**.
- Citos Balvu novada pagastos vai pilsētās BE siltumapgādes **pakalpojumus nesniedz**.
- Ieguvumus BE siltumapgādes pakalpojumu saņēmējiem, kas pieslēgušies centralizētajai sistēmai, veido **saņemtā siltumenerģija** un nav jāveic **lokālu siltumapgādes risinājumu** izveide, kā arī nav jāveic siltumenerģijas ražošanai nepieciešamo **izejvielu sagāde**.

BE pakalpojumu saņēmēji un to ieguvumi tiks vērtēti atsevišķi katram BE pamatdarbības virzienam. BE darbības ieņēmumi un pakalpojumu grupas 2017.-2021.gadā apkopotas tabulā zemāk.

Tabula 1. BE ieņēmumi no pamatdarbības 2017.-2021.gadā

ieņēmumi	2017.gads ⁶ (EUR)	2018.gads ⁷ (EUR)	2019.gads ⁸ (EUR)	2020.gads ⁹ (EUR)	2021.gads ¹⁰ (EUR)
Neto ieņēmumi no Balvu pilsētas iedzīvotājiem	1 013 282	1 038 583	986 980	964 860	1 142 461
Darījumi ar Latvijas uzņēmumiem	397 773	408 968	391 257	383 802	436 825
KOPĀ	1 411 055	1 447 551	1 378 237	1 348 662	1 579 286

Datu avots: BE

Kā var redzēt no tabulā augstāk apkopotās informācijas, BE pamatdarbības ieņēmumus veido BE sniegtie **siltumapgādes pakalpojumi** Balvu pilsētas iedzīvotājiem un juridiskajām personām. Citu ar pamatdarbību saistītu ieņēmumu BE nav.

Tabulā zemāk apkopoti BE pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi.

⁶ AS "BALVU ENERĢIJA" 2017.gada pārskats

⁷ AS "BALVU ENERĢIJA" 2018.gada pārskats

⁸ AS "BALVU ENERĢIJA" 2019.gada pārskats

⁹ AS "BALVU ENERĢIJA" 2020.gada pārskats

¹⁰ AS "BALVU ENERĢIJA" 2021.gada pārskats

Tabula 2. BE pārējie saimnieciskās darbības ieņēmumi 2017.-2021.gadā

ieņēmumi	2017.gads ¹¹ (EUR)	2018.gads ¹² (EUR)	2019.gads ¹³ (EUR)	2020.gads ¹⁴ (EUR)	2021.gads ¹⁵ (EUR)
Dažādi ieņēmumi	508	1 656	13 230	4 284	8 652
Atmaksāti šaubīgo debitoru parādi	15 652	19 502	15 369	16 311	21 920
Atmaksāti ar PVN neapliekamie šaub.deb. parādi	200	895	1 052	482	0
Aprēķinātās soda naudas	2 894	2 850	3 082	1 582	1 889
Citi ieņēmumi (atgrieztas tiesas nodevas)	429	1 331	2 501	1 445	1 265
Pamatlīdzekļu pārdošana	0	6 476	397	0	0
KOPĀ	19 683	32 710	35 631	24 104	33 726

Datu avots: BE

No tabulā augstāk iekļautās informācijas var konstatēt, ka BE pārējos saimnieciskās darbības ieņēmumus veido atmaksātie šaubīgo debitoru parādi, aprēķinātās soda naudas un atgrieztie nodevu maksājumi. Pēc BE sniegtās informācijas dažādi ieņēmumi ietver ieņēmumus no nodotajiem metāllūžņiem un ieņēmumus no atsevišķiem ar traktortehnikas izmantošanu saistītiem pakalpojumiem (iekrāvēja pakalpojumi).

Pakalpojumu saņēmēji

Pakalpojumu tirgus definēšana ir veikta, kas ietver gan pakalpojuma definēšanu, gan ģeogrāfiskās teritorijas noteikšanu. Pakalpojumu un ģeogrāfisko teritoriju nosaka pakalpojumu sniegšanai nepieciešamā infrastruktūra.

BE **nodrošina siltumapgādi Balvu pilsētas** daudzdzīvokļu dzīvojamām mājām, kā arī sniedz siltumapgādes pakalpojumus juridiskām personām, tostarp pašvaldības iestādēm. Saskaņā ar BE sniegto informāciju, centralizētā siltumapgāde Balvu pilsētā tiek nodrošināta 61 daudzdzīvokļu dzīvojamām mājām, kurās kopā ir 2322 dzīvokļi, 86 juridiskām personām.

Citos Balvu novada pagastos vai pilsētās BE siltumapgādes **pakalpojumus nesniedz**.

Ieguvumus BE siltumapgādes pakalpojumu saņēmējiem, kas pieslēgušies centralizētajai sistēmai, veido **saņemtā siltumenerģija** un nav jāveic **lokālu siltumapgādes risinājumu** izveide, kā arī nav jāveic siltumenerģijas ražošanai nepieciešamo **izejvielu sagāde**.

¹¹ AS "BALVU ENERĢIJA" 2017.gada pārskats

¹² AS "BALVU ENERĢIJA" 2018.gada pārskats

¹³ AS "BALVU ENERĢIJA" 2019.gada pārskats

¹⁴ AS "BALVU ENERĢIJA" 2020.gada pārskats

¹⁵ AS "BALVU ENERĢIJA" 2021.gada pārskats

2. TIRGUS RAKSTUROJUMS

2.1. Tirgus situācijas apraksts un konkurences aspekti siltumenerģijas apgādes pakalpojumu sniegšanā

Tirgus raksturojums un konkurences aspekti siltumenerģijas apgādes pakalpojumu sniegšanā

- Siltumenerģijas apgādes pakalpojums ir regulējams, ja kopējais siltumenerģijas apjoms ir lielāks par 5 000 MWh/gadā. **SPRK ir izsniegusi 67 licences**¹⁶ komersantiem, kas sniedz siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumus dažādās Latvijas apdzīvotajās vietās.
- Pamatā katrā teritorijā ir viens siltumapgādes pakalpojumu sniedzējs, kurš nodrošina centralizētu siltumenerģijas ražošanu un/vai pārvadi un uztur attiecīgajās teritorijās esošo infrastruktūru. Tas norāda, ka centralizētās siltumapgādes pakalpojumu tirgū ir **dabiskais monopola stāvoklis**.
- Centralizētās siltumapgādes pakalpojumu tirgū ir **konstatējamas tirgus nepilnības**, jo konkrētajā administratīvajā teritorijā pastāv pieprasījums pēc siltumapgādes pakalpojumiem, bet tajā nav citu komersantu, kuri varētu nodrošināt attiecīgu piedāvājumu, izņemot BE. Tirgus nepilnības **nav publiskas personas darbības sekas**.
- BE darbība siltumapgādes pakalpojumu nodrošināšanā **negatīvi neietekmē siltumenerģijas ražošanas nozares jomas**, kurās pastāv privāto komersantu piedāvājums, jo BE sniegto siltumapgādes pakalpojumu tirgus ir ierobežots/definēts.
- BE siltumapgādes pakalpojumu cenas ir noteiktas, **balstoties uz izmaksām**. BE saimnieciskā darbība kopumā ir pozitīva, ar pārskata perioda peļņu sedzot iepriekšējā perioda zaudējumus.

Tirgus situācijas raksturojums

Siltumenerģijas ražošanas un pārvades pakalpojumu tirgus ir ierobežots attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas iespējām, jo, lai sniegtu centralizētus siltumapgādes pakalpojumus, pakalpojumu sniedzējam ir **nepieciešama izbūvēta infrastruktūra** no siltumenerģijas ražošanas vietas līdz pakalpojuma saņēmējam. Tā rezultātā noteiktas siltumenerģijas ražošanas un pārvades inženiertīklu infrastruktūras ietvaros iespējams tikai viens siltumapgādes pakalpojumu sniedzējs.

Siltumenerģijas apgādes pakalpojums ir regulējams, ja kopējais siltumenerģijas apjoms ir lielāks par 5 000 MWh/gadā (mazās siltumapgādes sistēmas netiek regulētas, lai neuzliktu papildu administratīvo slogu siltumapgādes komersantiem un tādējādi nepalielinātu siltumapgādes izmaksas un tarifus).

SPRK ir izsniegusi 67 licences¹⁷ komersantiem, kas sniedz siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumus dažādās Latvijas apdzīvotajās vietās.

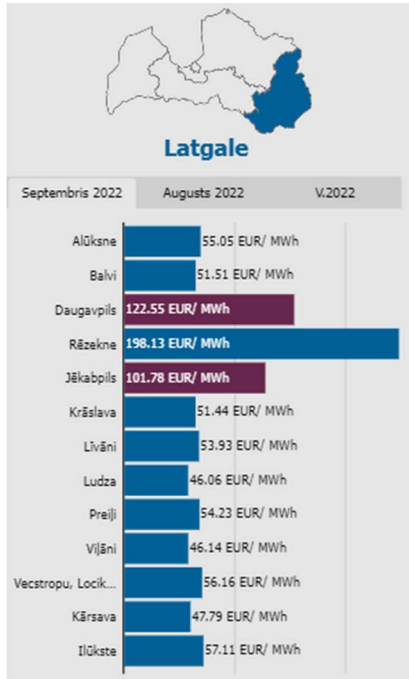
Siltumapgādes pakalpojuma tarifu sabiedriskā pakalpojuma sniedzējs aprēķina saskaņā ar SPRK izstrādāto "Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika" (izdota ar 2010. gada 14. aprīļa SPRK padomes lēmumu Nr. 1/7).¹⁸

Attēlā zemāk apkopota informācija par siltumenerģijas tarifiem 2022.gada septembrī Latgalē.

¹⁶ <https://www.sprk.gov.lv/content/registresanalicencesana-1>

¹⁷ <https://www.sprk.gov.lv/content/registresanalicencesana-1>

¹⁸ <https://likumi.lv/doc.php?id=208283>

Attēls 3. SPRK apstiprinātie siltumenerģijas tarifi 2022.gada septembrī Latgalē

Latgalē siltumenerģijas ražošanas, tostarp pārvades un sadales pakalpojumus, šādās teritorijās (licences darbības zonā) sniedz:

- Alūksne – SIA "Alūksnes enerģija",¹⁹
- Balvi – AS "BALVU ENERĢIJA",²⁰
- Daugavpils – Pašvaldības AS "Daugavpils siltumtīkli",²¹
- Rēzekne – SIA "Rēzeknes siltumtīkli",²²
- Jēkabpils – SIA "Jēkabpils siltums",²³
- Krāslava – SIA "Krāslavas nami",²⁴
- Līvāni – SIA "LĪVĀNU SILTUMS",²⁵
- Ludza – SIA "LUDZAS APSAIMNIEKOTĀJS",²⁶
- Preiļi – SIA "PREIĻU SAIMNIEKS",²⁷
- Vīļāni – SIA "VĪĻĀNU SILTUMS",²⁸
- Vecstropi, Lociki, Naujiene, Kraujas, Randene, Augšdaugavas novads – SIA "NAUJENES PAKALPOJUMU SERVISS",²⁹
- Kārsava – SIA "KĀRSAVAS NAMSAIMNIEKS".³⁰

Datu avots: SPRK

Attēlā augstāk redzams, ka principā katrā teritorijā ir viens siltumapgādes pakalpojumu sniedzējs, kurš nodrošina centralizētu siltumenerģijas ražošanu un/vai pārvadi un uztur attiecīgajās teritorijās esošo infrastruktūru. Tas norāda, ka centralizētās siltumapgādes pakalpojumu tirgū ir **dabiskais monopols stāvoklis**. Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu sniegšanas procesā vienā teritorijā var darboties arī vairāki komersanti: centralizētās siltumapgādes sistēmas operators un neatkarīgie ražotāji. Balvu pilsētā gan siltumapgādes sistēmas operators, gan vienīgais siltumenerģijas ražotājs ir BE (ar 2 katlu mājām).

Vērtējot tabulā augstāk apkopotos siltumenerģijas tarifus Latgalē, var konstatēt, ka līdz 2022.gada sākumam siltumenerģijas tarifi dažādās Latgales pilsētās **bija samērā līdzīgi**. Tomēr iestājoties 2022.gada energoresursu krīzei, siltumenerģijas tarifi strauji pieaug (Daugavpils, Rēzekne, Jēkabpils) un ir atkarīgi no uzņēmumu siltumenerģijas ražošanai izmantotā energoresursu veida un iespējām sagādāt nepieciešamo energoresursu daudzumu, kā arī no energoresursu cenu piedāvājuma konkrētajā reģionā. Neskatoties uz to, ka 2022.gada septembrī vairākiem siltumapgādes uzņēmumiem siltumenerģijas tarifi vēl nav mainīti, tomēr paredzams, ka **tarifi pieaugs visiem** siltumenerģijas ražotājiem. Arī BE gatavo iesniegšanai SPRK jauno siltumenerģijas tarifu aprēķinu un prognozē jauno tarifu stāšanos spēkā ar 01.01.2023.

Tirgus nepilnības

Centralizētās siltumapgādes pakalpojumu tirgū ir **konstatējamas tirgus nepilnības**, jo konkrētajā administratīvajā teritorijā pastāv pieprasījums pēc siltumapgādes pakalpojumiem, bet tajā nav citu

¹⁹ <https://aluksnesenergija.lv/>

²⁰ <http://www.balvuenergija.lv/>

²¹ <http://www.dsiltumtikli.lv/>

²² <https://rezeknessiltumtikli.lv/>

²³ <https://www.jekabpils-siltums.lv/>

²⁴ <https://kraslavasnami.lv/>

²⁵ https://www.livani.lv/lv/filiale/livanu-siltums?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.lv%2F

²⁶ <https://ludzaps.lv/>

²⁷ <http://www.preilusaimnieks.lv/>

²⁸ <https://rezeknesnovads.lv/pasvaldiba/kapitalsabiedribas/sia-vilanu-siltums/>

²⁹ <https://www.sia-nps.lv/>

³⁰ <http://karsavasnamsaimnieks.lv/>

komersantu, kuri varētu nodrošināt attiecīgu piedāvājumu, izņemot BE. Tas ir saistīts ar tirgus barjerām ienākšanai šo pakalpojumu tirgū, jo pakalpojumu sniegšanai nepieciešama attiecīga infrastruktūra.

Siltumapgādes pakalpojums sastāv no vairākām komponentēm, kas ietver siltumenerģijas ražošanu, pārvadi un sadali. Tomēr, lai patērētājs saņemtu siltumapgādes pakalpojumu, pakalpojuma sniedzējam jānodrošina visu minēto komponentu mijiedarbība. Tirgū ir novērojama **privāto komersantu interese par atsevišķām** pakalpojuma komponentēm – siltumenerģijas ražošanu un tirdzniecību, bet pārsvarā nav intereses par siltumenerģijas pārvadi un sadali.

Lai izveidotu centralizētu siltumapgādes sistēmu, ir jāveic lielas finanšu investīcijas. Arī šīs infrastruktūras uzturēšana un attīstība prasa lielas investīcijas. Siltumenerģijas tarifi patērētājiem tiek apstiprināti SPRK un peļņas apjoms ir ierobežots. Augstais investīciju apjoms un siltumapgādes nozares zemā rentabilitāte ir iemesli, kādēļ privātie komersanti nepiedāvā siltumapgādes pakalpojumus konkrētajā tirgū. Tā rezultātā siltumapgādes pakalpojumu tirgū ir izveidojies dabiskais monopols. Tirgus nepilnības **nav publiskas personas darbības sekas**.

Ievērojot, ka siltumapgādes pakalpojumi saskaņā ar VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punktu ir pakalpojumi, kas ir stratēģiski pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai, kā arī, ņemot vērā, ka siltumapgādes pakalpojumā ietilpst siltumenerģijas ražošana, pārvade un sadale kā nesadalīts pakalpojumu kopums, pašvaldība nav veikusi privāto tirgus dalībnieku komercdarbību veicinošus pasākumus, jo privātie tirgus dalībnieki nav izrādījuši interesi par kompleksa siltumapgādes (ražošana, pārvade, sadale) pakalpojuma nodrošināšanu definētajā tirgū.

Vienlaikus jāpiemin, ka pastāv **alternatīvi tirgus nepilnības novēršanas instrumenti**, kas ietver tirgus barjeru likvidēšanu un privāto komersantu iesaistīšanas siltumapgādes pakalpojumu sniegšanā stimulēšanu, piemēram, pakalpojuma sniegšanai nepieciešamās infrastruktūras nodošana privātajam komersantam atbilstoši Publiskās un privātās partnerības likumam.³¹ Tomēr jānorāda, ka publiskās un privātās partnerības mērķis ir *veicināt publiskā un privātā sektora sadarbību, efektīvi izmantojot publiskā partnera un privātā partnera resursus sabiedrības vajadzību apmierināšanai, nodrošinot koncesijas procedūras atklātumu, privāto partneru brīvu konkurenci, kā arī vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi pret tiem*.³² Publiskā un privātā partnerība **nav universāls konkurences veicināšanas instruments**, un tās īstenošanai ir nepieciešams visu ieguvumu izvērtējums un pamatojums.

Tāpēc, vērtējot siltumapgādes pakalpojuma kā stratēģiskā pakalpojuma riskus, tostarp, kas saistīti ar pakalpojuma piegādes nepārtrauktību, var secināt, ka šī pakalpojuma nodrošināšanu definētajā tirgū **nav iespējams sasniegt** citiem līdzekļiem.

Ietekme uz konkurenci

BE darbība siltumapgādes pakalpojumu nodrošināšanā **negatīvi neietekmē siltumenerģijas ražošanas nozares jomas**, kurās pastāv privāto komersantu piedāvājums, kā arī nerada negatīvu ietekmi uz privātajiem komersantiem. BE darbība nerada negatīvu ietekmi arī uz citiem tirgus dalībniekiem un konkurences procesu kopumā citos tirgos, jo BE sniegto siltumapgādes pakalpojumu tirgus ir ierobežots/definēts.

BE iesaiste komercdarbībā neabsorbē kapitālu un cilvēkresursus no citiem tirgiem, jo bieži pašvaldības kapitālsabiedrībā atalgojuma līmenis nerasniedz privātā sektora atalgojuma līmeni, tādēļ **tieša ietekme uz cilvēkresursu pārņemšanu nav novērojama**. Vienlaikus gan jāatzīmē, ka darbs pašvaldības kapitālsabiedrībā nodrošina cilvēkiem stabilitātes un drošības sajūtu, kas saistīts ar atalgojuma savlaicīgu izmaksu, nodokļu nomaksu, sociālajām garantijām.

Attiecībā uz inovācijām siltumenerģijas ražošanas nozarē var secināt, ka **inovācijas**, kas saistītas ar papildus pakalpojumiem siltumapgādes pakalpojumu tirgū, **netiek ierobežotas**. Publiskai personai (pašvaldībai) ir svarīgi sniegt pakalpojumus iedzīvotājiem, kā arī juridiskām personām par iespējami zemākām cenām, ievērojot konkrētās pašvaldības iedzīvotāju intereses, tāpēc ieguldījumi attīstībā un inovācijās tiek veikti, ja tie dod tūlītēju ekonomisku efektu un nesadārdzina sniegto pakalpojumu. Sakarā

³¹ <https://likumi.lv/ta/id/194597-publiskas-un-privatas-partneribas-likums>

³² Publiskās un privātās partnerības likuma 2.panta 1.daļa

ar tehnoloģiju attīstību, siltumapgādes nodrošināšana kļūst efektīvāka, līdz ar to tehnoloģiskie faktori uztverami kā potenciāli pozitīvi ārējās vides faktori. Tehnoloģiju attīstība prasa mazāku cilvēkresursu iesaisti, kas var nodrošināt pakalpojuma īstenošanu ar zemākām izmaksām. Tehnoloģiju attīstība ļauj samazināt izmaksas.

Konkurences neitralitāte

Konkurences neitralitāte izpaužas kā četru principu ievērošana:

- 1) saimnieciskās darbības un publisko funkciju nodalīšana;
- 2) cenu noteikšana, balstoties uz izmaksām;
- 3) vienlīdzīga regulējuma nodrošināšana;
- 4) konkurenci veicinoša publisko iepirkumu organizēšana.

Vērtējot BE darbību, var konstatēt, ka kapitālsabiedrības saimnieciskā darbība un publiskās **funkcijas ir nodalītas**. BE sniegtie siltumapgādes pakalpojumi ir sabiedriskie pakalpojumi, kuru tarifus apstiprina SPRK. Atbilstoši tarifu izstrādes metodikai pakalpojumu cenā ietilpst pakalpojuma izmaksas un pieļaujama ierobežota apmēra peļņa pakalpojumu attīstībai, darbības rezervēm un apgrozāmo līdzekļu piesaistei nepieciešamie līdzekļi. BE siltumapgādes pakalpojumu grāmatvedības uzskaitē ir nodalīta.

BE darbības finanšu analīze iekļauta izvērtējuma 3.nodaļā. Veiktās analīzes rezultātā var secināt, ka kopumā **BE siltumapgādes pakalpojumu cenas ir noteiktas, balstoties uz izmaksām**. BE saimnieciskā darbība kopumā ir pozitīva, ar pārskata perioda peļņu sedzot iepriekšējā perioda zaudējumus.

BE **neizmanto publiskās personas resursus bez atlīdzības**. Publiskā persona neizmanto BE sniegtos pakalpojumus bez atlīdzības.

BE definētajā pakalpojumu tirgū ir nodrošināts vienlīdzīgs regulējums. Priekšrocības kādam konkrētam tirgus dalībniekam netiek nodrošinātas.

Attiecībā uz konkurenci veicinošiem iepirkumiem šādus iepirkumus dažādās jomās īsteno gan Balvu novada pašvaldība, gan BE veic iepirkumus savām vajadzībām atbilstoši publisko iepirkumu normatīvajam regulējumam.

Nevalstisko organizāciju viedoklis

Biedrība "**Latvijas siltumuzņēmumu asociācija**" 22.08.2022. vēstulē Nr.50-2022 sniedza viedokli par Balvu novada pašvaldības saglabāšanu BE, tostarp norādot, ka:

- LSUA neveic CSA nozares konkurences apstākļu analīzi Latvijas pilsētās, kā arī **LSUA nav tiesīga izvērtēt un ietekmēt konkrētu uzņēmumu saimnieciskās darbības** ietekmi uz konkurences apstākļiem un pašvaldību lēmumus par līdzdalību nozares uzņēmumos;
- **siltumapgāde ir stratēģiski svarīga nozare**, jo nodrošina sabiedrisko pakalpojumu – centralizētu siltumapgādi, ko regulē speciāli normatīvie akti, nosakot īpašas prasības pakalpojuma sniegšanai;
- kapitālsabiedrības darbojas nozarē, kam **infrastruktūras attīstībai nepieciešami lieli kapitālieguldījumi ar ilgu atmaksāšanās laiku**. Šo projektu mērķis ir vides kvalitātes saglabāšana, aizsardzība un uzlabošana. To rezultātā ir nodrošināta pieejamība kvalitatīviem siltumapgādes pakalpojumiem. Ar ES līdzfinansējumu realizētajiem projektiem ir 5 gadu pēcuzraudzības periods, kā laikā projektā radītais īpašums vai īpašums, kas guvis labumu projekta rezultātā, **nedrīkst mainīt īpašnieku** vai arī nedrīkst tikt iznomāts;
- siltumapgāde ir nozare ar **augstu kvalitātes standartu un augstām vides prasībām**, jo patērētāji ir iedzīvotāji. Standarta pazemināšana nav pieļaujama. Likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” viens no mērķiem ir nodrošināt iespēju saņemt nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus pakalpojumus, kuru tarifi atbilst ekonomiski pamatotām izmaksām, kas nozīmē, ka siltumenerģijas ražošana, pārvade un sadale ir nozare, kurā ir nepieciešams augsts kvalitātes standarts.

Biedrība "**Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera**" 16.09.2022. vēstulē Nr.2022/779 sniedza viedokli par Balvu novada pašvaldības līdzdalības saglabāšanu BE, tostarp norādot, ka:

- detalizētāks **viedoklis par BE** diskusijās ar LTRK biedriem **netika izveidots**, tāpēc aicina Pašvaldību, lemjot par līdzdalības saglabāšanu šajās kapitālsabiedrībās, ņemt vērā vispārīgos LTRK priekšnoteikumus. Tāpat LTRK aicina pārskatīt šo kapitālsabiedrību sniegtos pakalpojumus un pēc iespējas vairāk kapitālsabiedrību darbības nodrošināšanā iesaistīt privāto sektoru.

Vispārīgu viedokli par pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībās sniedza biedrība "**Latvijas Pašvaldību savienība**" 06.04.2022. vēstulē Nr.202204/SAN4773/NOS68, tostarp norādot, ka:

- tā kā pašvaldību kapitālsabiedrības ir izveidotas, ievērojot Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88.pantā noteiktos mērķus, kā arī lai realizētu pašvaldības autonomās funkcijas, pilnīgu pašvaldības līdzdalības saglabāšanu vai nesaglabāšanu var veikt tikai un vienīgi pati pašvaldība, **vadoties no tās teritorijā dzīvojošo iedzīvotāju vajadzībām un tirgus situācijas;**
- ņemot vērā minēto un LPS darbības mērķus, diemžēl nevaram sniegt lūgto izvērtējumu, jo LPS rīcībā nav nepieciešamās informācijas. Jebkurā gadījumā LPS ieskatā pašvaldībām ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums rūpēties par to, lai konkrētās teritorijas ikvienam iedzīvotājam būtu pieejami nepieciešamie pakalpojumi. **Pakalpojumu nodrošināšanas veida un formas izvēle** ir katras vienas pašvaldības domes kompetence.

3. KAPITĀLSABIEDRĪBAS DARBĪBAS FINANSĒJUMS

Kapitālsabiedrības darbības finansējums

- BE apgrozījums no 2017.līdz 2021.gadam **ir bijis stabils**, un tā izmaiņas ir saistītas ar saražotās siltumenerģijas daudzumu, ņemot vērā apkuras sezonas ilgumu un vidējo gaisa temperatūru pārskata periodā.
- BE saimnieciskā darbība laikā no 2017. līdz 2021.gadam kopumā bijusi **pozitīva**, pārskata gada peļņai sedzot iepriekšējā perioda zaudējumus.
- **BE ilgtermiņa ieguldījumu** vērtības izmaiņas ir atbilstošas ilgtermiņa ieguldījumu nolietojumam un no jauna pārskata periodos veiktajiem ilgtermiņa ieguldījumiem.
- **Pašu kapitāla** izmaiņas laikā no 2017. līdz 2021.gadam ir atbilstošas BE saimnieciskās darbības rezultātam attiecīgajā periodā.
- BE likviditātes koeficients 2020. un 2021.gadā stabili pārsniedz 1, kas norāda, ka uzņēmumam **nav problēmu** nokārtot **īstermiņa saistību maksājumus**.
- BE apgrozāmo līdzekļu kustības **koeficients ir vidēji zems**, kas norāda, ka apgrozāmo līdzekļu daudzumu var samazināt, ja tiek samazināta debitoru vērtība.
- Laikā no 2017. līdz 2021.gadam BE **nav īstenojusi ES struktūrfondu** līdzfinansētus attīstības projektus.
- Laika periodā no 2017. līdz 2021.gadam BE **pamatkapitāla palielināšana nav veikta**.
- BE nesaņem no pašvaldības vai valsts budžeta **dotācijas zaudējumu segšanai**.
- BE ilgtermiņa **investīciju plāns nav izstrādāts**. BE investīcijas tiek veiktas pēc nepieciešamības, tās apstiprinot BE padomē.

BE darbības finanšu analīze

BE darbības finanšu rezultāti no 2017. līdz 2021.gadam apkopoti tabulā zemāk:

Tabula 3. BE darbības rezultāti 2017.-2021.gadā

leņēmumi	2017.gads ³³ (EUR)	2018.gads ³⁴ (EUR)	2019.gads ³⁵ (EUR)	2020.gads ³⁶ (EUR)	2021.gads ³⁷ (EUR)
Neto apgrozījums	1 411 055	1 447 551	1 378 237	1 348 662	1 579 286
Peļņa / zaudējumi	-30 159	28 134	-17 207	25 021	74 652
Ilgtermiņa ieguldījumi	1 154 539	1 099 453	1 099 385	1 507 542	1 534 846
Apgrozāmie līdzekļi	397 768	496 164	473 954	413 477	449 120
Aktīvu kopsumma	1 552 307	1 595 617	1 573 339	1 921 019	1 983 966
Pašu kapitāls	1 368 208	1 396 342	1 379 135	1 404 156	1 478 808
Ilgtermiņa kreditori	0	0	0	179 181	228 571
Īstermiņa kreditori	184 099	199 275	194 204	337 682	276 587

Datu avots: BE

³³ AS "BALVU ENERĢIJA" 2017.gada pārskats

³⁴ AS "BALVU ENERĢIJA" 2018.gada pārskats

³⁵ AS "BALVU ENERĢIJA" 2019.gada pārskats

³⁶ AS "BALVU ENERĢIJA" 2020.gada pārskats

³⁷ AS "BALVU ENERĢIJA" 2021.gada pārskats

No tabulas augstāk var secināt, ka BE apgrozījums minētajā laikā **ir bijis stabils**, un tā izmaiņas ir saistītas ar saražotās siltumenerģijas daudzumu, ņemot vērā apkures sezonas ilgumu un vidējo gaisa temperatūru pārskata periodā.

BE saimnieciskā darbība laikā no 2017. līdz 2020.gadam kopumā bijusi **pozitīva**, pārskata gada peļņai sedzot iepriekšējā perioda zaudējumus. 2021.gadā BE saimnieciskā darbība ir bijusi ar lielāko apgrozījumu un peļņu pēdējo 5 gadu laikā. Apgrozījuma un peļņas pieaugums 2021.gadā saistīts ar saražotās siltumenerģijas apjoma pieaugumu un zemāku siltumenerģijas ražošanai nepieciešamo izejmateriālu (šķeldas, skaidu, malkas) cenu šajā periodā. Tomēr 2022.gadā jau novērota strauja izejmateriālu cenas palielināšanās, kas negatīvi ietekmē BE darbības rezultātus, un BE iesniegs apstiprināšanai SPRK jaunu siltumenerģijas tarifu projektu.

BE ilgtermiņa ieguldījumu vērtības izmaiņas ir atbilstošas ilgtermiņa ieguldījumu nolietojumam un no jauna pārskata periodos veiktajiem ilgtermiņa ieguldījumiem. 2020. un 2021.gadā tika nodotas ekspluatācijā jaunas siltumenerģijas ražošanas iekārtas katlu mājā Vidzemes ielā 9c, Balvos (katlu māja darbosies bezoperatoru režīmā), kā arī tika veikti vairāki remontu un pārbūves cauruļvadu sistēmās Balvu pilsētā.

Pašu kapitāla izmaiņas laikā no 2017. līdz 2021.gadam ir atbilstošas BE saimnieciskās darbības rezultātam attiecīgajā periodā.

Veikto ieguldījumu ilgtermiņa aktīvos 2020. un 2021.gadā rezultātā BE ir **palielinājusies ilgtermiņa un īstermiņa saistību** vērtība. Vienlaikus jāatzīmē, ka līdz 2019.gadam BE ilgtermiņa saistību nebija.

BE darbības finanšu analīze par periodu no 2017. līdz 2021.gadam ir apkopota tabulā zemāk.

Tabula 4. BE darbības finanšu analīze par periodu 2017.-2021.gads

Rādītājs	2017.gads	2018.gads	2019.gads	2020.gads	2021.gads
Likviditāte	2.16	2.49	2.44	1.22	1.62
Apgrozāmo līdzekļu kustība	3.55	2.92	2.91	3.26	3.52
Aktīvu apgrozījums	0.91	0.91	0.88	0.70	0.80
Finanšu līdzsvara koeficients	1.13	1.14	1.14	1.37	1.34
Ilgtermiņa aktīvi pret pašu kapitālu un ilgtermiņa saistībām	0.84	0.79	0.80	0.95	0.90
Rentabilitāte (%)	-2.14	1.94	-1.25	1.86	4.73
Kapitāla atdeve, ROE (%)	-2.20	2.01	-1.25	1.78	5.05

Datu avots: CSE COE

Likviditātes koeficients norāda, vai uzņēmums var nosegt savas īstermiņa saistības, kā arī uz īstermiņa finansiālajiem riskiem, ja tādi rodas. BE likviditātes koeficients 2020. un 2021.gadā stabili pārsniedz 1, kas norāda, ka uzņēmumam **nav problēmu** nokārtot **īstermiņa saistību maksājumus**.

Apgrozāmo līdzekļu kustības koeficients norāda, cik efektīvi uzņēmums izmanto tam esošos resursus. Augsts koeficients norāda, ka uzņēmumam ir nepietiekams apgrozāmo līdzekļu daudzums, turpretī zems koeficients var norādīt uz esošo apgrozāmo līdzekļu neefektīvu izmantošanu. BE apgrozāmo līdzekļu kustības **koeficients ir vidēji zems**, kas norāda, ka apgrozāmo līdzekļu daudzumu var samazināt, ja tiek samazināta debitoru vērtība. Vienlaikus jānorāda, ka, ņemot vērā tirgus situāciju šķeldas un citu kurināmo izejvielu tirgū un izejvielu pieejamību, paaugstināts apgrozāmo līdzekļu daudzums būtu attaisnojams ar lielāku krājumu vērtību BE saimnieciskās darbības nodrošināšanai 2022./2023.gada apkures sezonā.

Kapitāla struktūras analīze un finanšu līdzsvara koeficients norāda uz uzņēmuma īpašnieku ieguldītās naudas īpatsvaru uzņēmuma aktīvos. Jo lielāks pašu kapitāla īpatsvars, jo stabilāka ir uzņēmuma finanšu struktūra. Pārāk augsts rādītājs norāda, ka uzņēmumam ir jāsamazina parādu apjoms. BE finanšu līdzsvara koeficients ir zems, kas norāda uz BE **finanšu stabilitāti**.

Līdzīgu situāciju parāda arī ilgtermiņa aktīvu pret pašu kapitālu novērtējums. Balances 'zelta likums' paredz, ka ilgtermiņa ieguldījumus jāfinansē no pašu kapitāla. Pašu kapitāla vērtība, kas nesedz visus ilgtermiņa ieguldījumus, liecina par racionālu pašu kapitāla izmantošanu, ja ilgtermiņa ieguldījumi tiek finansēti no pašu kapitāla un ilgtermiņa saistībām. Savukārt apgrozāmie līdzekļi tiek finansēti no īstermiņa saistībām. BE savā darbībā ievēro **ilgtermiņa ieguldījumu finansēšanas principus**.

Uzņēmuma rentabilitāte norāda uz uzņēmuma darbības efektivitāti un cik sniegto pakalpojumu cenas ir atbilstošas tirgus stāvoklim, kā arī to, vai ražošanas izmaksas ir atbilstošā līmenī. BE saimnieciskās **darbības rezultāti** no 2017. līdz 2020.gadam kopumā ir bijuši pozitīvi, pārskata perioda peļņai nosedzot iepriekšējā perioda zaudējumus.

Analizējot BE ieguldītā kapitāla atdevi, jākonstatē, ka uzņēmuma īpašnieku ieguldītais kapitāls pieaug atbilstoši BE saimnieciskās darbības rezultātiem. Vienlaikus jānorāda, ka BE darbības galvenais mērķis nav īpašnieku kapitāla pieauguma nodrošināšana.

Kapitālsabiedrības darbības finansēšanas avots

Galvenais BE darbības finansēšanas avots ir ieņēmumi no **pamatdarbības**.

Laikā no 2017. līdz 2021.gadam BE **nav īstenojusi ES struktūrfondu** līdzfinansētus attīstības projektus.

Laika periodā no 2017. līdz 2021.gadam BE **pamatkapitāla palielināšana nav veikta**.

BE nesaņem no pašvaldības vai valsts budžeta **dotācijas zaudējumu segšanai**.

BE ilgtermiņa **investīciju plāns nav izstrādāts**. BE investīcijas tiek veiktas pēc nepieciešamības, tās apstiprinot BE padomē (BE ir akciju sabiedrība).

Investīcijas siltumapgādes infrastruktūrā ir iekļautas Balvu novada attīstības programmas 2022.-2027.gadam Rīcības un investīciju plānā.³⁸ Tabulā zemāk ir apkopotas Balvu novada pašvaldības plānotās investīcijas siltumapgādes infrastruktūras objektos.

Tabula 5. Balvu novada pašvaldības plānotās investīcijas BE siltumapgādes infrastruktūras objektos 2022.-2027.gadā

Projekta nosaukums	Indikatīvā summa (EUR)	Plānotais projekta realizācijas laiks (gads)
Centralizētās siltumapgādes sistēmas izveide un paplašināšana (Baltinava, Balvi, Bērzpils)	120 000	2023-2027

Datu avots: Balvu novada attīstības programmas 2022.-2027.gadam Rīcības un investīciju plāns

Rīcības un investīciju plāns ir Balvu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas no 2022. gada un Balvu novada attīstības programmas 2022.-2027. gadam stratēģiskās daļas īstenošanas pamats, ko izstrādā kā vienu no pašvaldības attīstības programmas sastāvdaļām. Tajā tiek attēloti visi pašvaldības attīstības veicināšanas projekti vai projektu idejas, kas realizējami, lai sasniegtu ilgtspējīgas attīstības stratēģiskajā daļā izvirzītos 3 stratēģiskos mērķus un 3 ilgtermiņa prioritātes.

³⁸

4. IESPĒJAMIE RISKI PAKALPOJUMU NODOŠANAI PRIVĀTAJAM SEKTORAM

Iespējamie riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram

- Iespējamie riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram tiek analizēti **tikai tiem BE darbības virzieniem**, kurus tiek plānots turpināt, saglabājot pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībā.
- Iespējamie riski siltumapgādes pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram var radīt apdraudējumu iedzīvotāju pamatvajadzībām (pēc siltuma) un veselībai, tāpēc var uzskatīt, ka iestāšanās gadījumā tie radītu **lielāku zaudējumu patērētājam nekā publiskas personas darbības turpināšana tirgū**.
- Vērtējot riskus attiecībā tikai uz **siltumenerģijas ražošanas nodošanu** privātajam sektoram, to vērtība ir zemāka, jo risku iestāšanās varbūtība ir zemāka. Vienlaikus pašvaldībai ir plašākas iespējas šo risku mazināšanai. Tāpēc siltumenerģijas ražošanas pilnīga vai daļēja nodošana privātajam sektoram ir **izvērtējama katram konkrētam gadījumam**.

Iespējamie riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram tiek analizēti **tikai tiem BE darbības virzieniem**, kurus tiek plānots turpināt, saglabājot pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībā.

Siltumenerģijas ražošana, pārvade un sadale

Tabulā zemāk ir apkopoti iespējamie riski, kas pastāv, nododot **siltumapgādes pakalpojumu**, tostarp siltumenerģijas pārvadi un sadali sniegšanu privātajam sektoram.

Tabula 6. BE siltumapgādes pakalpojumu sniegšanas nodošanas privātajam sektoram riski

Risks	Ietekme uz sabiedrības interesēm	Iespējamās ilgtermiņa sekas uz patērētājiem	Iespējamie riska mazināšanas pasākumi
Pārtraukumi pakalpojuma pieejamībā	Kritiska	Apdraudējums iedzīvotāju pamatvajadzībām un veselībai	Iesaistīšanās avāriju novēršanā
Pakalpojuma kvalitātes pazemināšanās	Būtiska	Apdraudējums iedzīvotāju pamatvajadzībām un veselībai	Pastiprināta pakalpojumu kvalitātes uzraudzība
Pakalpojuma cenas pieaugums	Vidēji būtiska	Ekonomisks apdraudējums iedzīvotājiem	Riska mazināšana nav iespējama, jo tarifu nosaka SPRK
Nepietiekami ilgtermiņa ieguldījumi infrastruktūras attīstībā	Vidēji būtiska	Apdraudējums pakalpojuma pieejamībai un kvalitātei	Pašvaldības atbalsts ilgtermiņa ieguldījumiem atkarīgs no pašvaldības iesaistes formas

Datu avots: CSE COE

Kā kritisks risks tiek identificēts – pārtraukumi siltumapgādes pakalpojumu pieejamībā gadījumā, ja privātais komersants nespēj nodrošināt šos pakalpojumus pilnā apmērā vai viņam nepietiek resursu, tai skaitā finanšu līdzekļu infrastruktūras uzturēšanai, tai skaitā avāriju un bojājumu ātrai novēršanai.

Kā būtisks risks uzskatāms – pakalpojumu kvalitātes pazemināšanās, ko var izraisīt nepietiekami resursi, tai skaitā finanšu līdzekļi infrastruktūras uzturēšanai labā tehniskā stāvoklī, kā arī kvalitātes nodrošināšanas pasākumu pilnvērtīgai veikšanai.

Minētie riski var radīt apdraudējumu iedzīvotāju pamatvajadzībām (pēc siltuma) un veselībai, tāpēc var uzskatīt, ka iestāšanās gadījumā tie radītu **lielāku zaudējumu patērētājam nekā publiskas personas darbības turpināšana tirgū.**

Vērtējot riskus attiecībā tikai uz **siltumenerģijas ražošanas nodošanu** privātajam sektoram, to vērtība ir zemāka, jo risku iestāšanās varbūtība ir zemāka. Vienlaikus pašvaldībai ir plašākas iespējas šo risku mazināšanai. Tāpēc siltumenerģijas ražošanas pilnīga vai daļēja nodošana privātajam sektoram ir **izvērtējama katram konkrētam gadījumam.**

5. KOPSAVILKUMS

5.1. Atbilstība VPIL un Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumam

Atbilstību Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 4.panta nosacījumiem

Saskaņā ar Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma (turpmāk – Likums) 7. panta pirmo daļu publiskai personai ir pienākums ne retāk kā reizi piecos gados pārvērtēt katru tās tiešo līdzdalību kapitālsabiedrībā un atbilstību Likuma 4. panta nosacījumiem. Minētā panta otrā daļa paredz, ka lēmumu par publiskas personas līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā pieņem attiecīgās publiskās personas augstākā lēmējinstītūcija.

Saskaņā ar Konkurences padomes skaidrojumu par VPIL 88.panta piemērošanu “Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana”, veicot juridisko izvērtējumu, publiskai personai ir jāspēj atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- vai publiskas personas kapitālsabiedrības darbība atbilst publiskas personas pamatdarbības veidiem (piemēram, pašvaldības deleģētajai funkcijai vai brīvprātīgajai iniciatīvai);
- vai publiskas personas kapitālsabiedrības veicamā komercdarbība atbilst VPIL 88.pantā minētajiem mērķiem.³⁹

Likuma “Par pašvaldībām” 6.pants nosaka, ka publisko tiesību jomā pašvaldību kompetencē ir minētajā likumā noteiktās autonomās funkcijas, citos likumos noteiktās autonomās funkcijas, deleģētās valsts pārvaldes funkcijas, kuru izpilde minētajā likumā noteiktajā kārtībā nodota attiecīgajai pašvaldībai, citu pašvaldību kompetencē ietilpstošās funkcijas, kuru izpilde minētajā likumā noteiktajā kārtībā nodota attiecīgajai pašvaldībai, pārvaldes uzdevumi, kuru izpildi valsts pārvaldes iestādes minētajā likumā noteiktajā kārtībā uzdevušas pašvaldībām, autonomās funkcijas, kas tiek īstenotas kā brīvprātīgās iniciatīvas. Saskaņā ar likuma “Par pašvaldībām” 14.panta pirmās daļas 1.punktu pašvaldībām, pildot savas funkcijas, ir tiesības veidot pašvaldību kapitālsabiedrības, kā arī ieguldīt savus līdzekļus kapitālsabiedrībās. Minētā likuma 15. panta 1. punkts paredz, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir siltumapgādes pakalpojumu organizēšana iedzīvotājiem.

BE **pamatdarbība siltumapgādes jomā** atbilst likuma “Par pašvaldībām” 15. panta 1. punktā paredzētajai pašvaldību autonomajai funkcijai. Senāta Administratīvo lietu departaments ir norādījis, ka minētajā tiesību normā noteiktā autonomā funkcija ir vērsta uz to, ka vietējai pašvaldībai ir jāgādā, lai tās teritorijā iedzīvotāji būtu nodrošināti ar siltumapgādi. Pašu siltumapgādes pakalpojumu var sniegt arī cita persona, bet, ja no citas personas šādu pakalpojumu nevar saņemt, pašvaldībai ir pašai jāīsteno, lai to nodrošinātu.⁴⁰

VPIL 88.panta pirmā daļa nosaka norādījumus, kad publiska persona savu funkciju efektīvai izpildei var dibināt kapitālsabiedrību vai iegūt līdzdalību esošā kapitālsabiedrībā. Ir jāīstenojas vismaz vienam no šādiem nosacījumiem:

- 1) tiek novērsta tirgus nepilnība — situācija, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā;
- 2) publiskas personas kapitālsabiedrības vai publisku personu kontrolētas kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek radītas preces vai pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai;
- 3) tiek pārvaldīti tādi īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

³⁹ Konkurences padomes informatīvais materiāls “Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana”, 35. punkts. Pieejams: <https://www.kp.gov.lv/lv/media/1072/download>

⁴⁰ Senāta 2010. gada 4. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-53/2010 (A42337006) 11. punkts.

BE pamatdarbība **siltumapgādes jomā atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta** nosacījumam – BE darbības rezultātā tiek sniegti pakalpojumi siltumapgādes jomā, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai. Siltumapgādes pakalpojumu organizēšana ir viena no pašvaldības autonomajām funkcijām. Ilglaicīga tautsaimniecības un iedzīvotāju stabila apgāde ar siltumenerģiju par ekonomiski pamatotām un minimālām cenām (tarifiem) atbilstoši pieprasītajam daudzumam un kvalitātei spēj lielā mērā nodrošināt valsts ekonomisko un politisko drošību un patstāvību, un veicināt visas tautsaimniecības efektivitātes un konkurētspējas paaugstināšanos. Siltumapgādes funkcija ir cieši saistīta ar Latvijas Republikas Satversmē noteiktajiem pienākumiem pamattiesību nodrošināšanā un aizsardzībā. Piemēram, Satversmes 93. pantā un 111. pantā ir noteikts valsts pienākums aizsargāt cilvēku tiesības uz dzīvību un veselību. Siltumenerģijas trūkums vai nespēja apgādāt iedzīvotājus ar siltumenerģiju par pieejamām cenām it īpaši aukstajos gada mēnešos radītu būtiskus veselības un dzīvības apdraudējumus. Tāpat siltumenerģijas trūkums un nepieejamība apdraudētu arī citas Satversmē garantētās pamattiesības, piemēram, tiesības uz īpašumu. Līdz ar to siltumapgādes pakalpojumu sniegšana ir cieši saistīta ar publisku personu funkcijām un ir svarīga gan pašvaldības un visas valsts ekonomiskajai attīstībai, drošībai un patstāvībai, gan individuālo pamattiesību realizēšanai.

BE sniedz centralizētās siltumapgādes sistēmas pakalpojumus. Centralizētās siltumapgādes pakalpojumu sniedzējam ir nepieciešama atbilstoši izbūvēta infrastruktūra. Tādēļ centralizētās siltumapgādes sistēmas darbības ietvaros ir iespējams tikai viens siltumapgādes pakalpojumu sniedzējs. Augstais investīciju apjoms un siltumapgādes nozares zemā rentabilitāte ir iemesli, kādēļ privātie komersanti nepiedāvā siltumapgādes pakalpojumus konkrētajā tirgū. Tā rezultātā siltumapgādes pakalpojumu tirgū ir izveidojies dabiskais monopols. Līdz ar to centralizētās siltumapgādes sistēmas pakalpojumu tirgū ir konstatējama tirgus nepilnība, un BE darbība centralizētās **siltumapgādes jomā atbilst arī VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktā** paredzētajam nosacījumam. Pašvaldībai, pārtraucot līdzdalību BE, tiktu apdraudēta siltumapgāde Balvu pilsētas iedzīvotājiem un iestādēm.

Ievērojot minēto, **Balvu novada pašvaldības līdzdalība BE** atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. un 2. punktā un Likuma 4. panta pirmajā daļā paredzētajiem nosacījumiem un **ir saglabājama** (lēmumprojekts⁴¹), tai skaitā uz papildus darbiem, kas vērsti uz siltumapgādes pakalpojumu nepārtrauktu un drošu saņemšanu (avāriju, bojājumu novēršana, remontdarbu veikšana).

BE vispārējais stratēģiskais mērķis

Saskaņā ar Likuma 1. panta pirmās daļas 18. punktu kapitālsabiedrības vispārējie stratēģiskie mērķi ir publiskas personas augstākās lēmējinstīcijas noteikti kapitālsabiedrības mērķi, kurus publiska persona vēlas sasniegt ar līdzdalību kapitālsabiedrībā un kuri izriet no tiesību aktiem un politikas plānošanas dokumentiem.

Balvu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā no 2022.gada⁴² par stratēģisko mērķi izvirzīts – **dabiska, sakārtota un veselīga dzīves, darba un atpūtas vide**, bet par ilgtermiņa prioritāti – **ilgtspējīga infrastruktūra un vide**. Kvalitatīvi siltumapgādes pakalpojumi veido ilgtspējīgu vidi un pilnveido novada dzīves telpu atbilstoši iedzīvotāju vajadzībām, tāpēc atbilst pašvaldības izvirzītajam stratēģiskajam mērķim un prioritātēm.

Balvu novada Attīstības programma 2022.– 2027.gadam⁴³ ietver vidēja termiņa prioritāti – **infrastruktūra**. Prioritātes pamatā ir nepieciešamība panākt iedzīvotāju un uzņēmēju apmierinātību ar novada infrastruktūru, tostarp siltumapgādes sistēmas efektivitāti. Kvalitatīvi un efektīvi siltumapgādes pakalpojumi veido iedzīvotāju un uzņēmēju apmierinātību ar novada infrastruktūru, un šādu pakalpojumu nodrošināšana atbilst pašvaldības izvirzītajai prioritātei.

Likuma “Par pašvaldībām” 15. panta 1. punkts paredz, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir siltumapgādes pakalpojumu organizēšana iedzīvotājiem. Enerģētikas likuma 3. panta 1. punkts paredz, ka viens no likuma mērķiem ir nodrošināt enerģijas lietotāju efektīvu, drošu un kvalitatīvu apgādi ar enerģiju

⁴¹ Saglabāt Balvu novada pašvaldības tiešo līdzdalību AS “BALVU ENERĢIJA”, reģ.nr.40003148480, juridiskā adrese Bērzpils iela 30, Balvi, Balvu nov., LV-4501

⁴² http://balvi.lv/2022_GADS/SEDES/Pielikumi_lēmumiem/24022022/35_paragrafs_pielikums_Balvu_novada_IAS_20220224.pdf

⁴³ http://balvi.lv/2022_GADS/DOKUMENTI/Attistibas_planosanas_dokumenti/Balvu_novada_AP_2022_2027_24022022.pdf

pieprasītajā daudzumā un par pamatotām cenām, dažādojot izmantojamo energoresursu veidus, palielinot energoapgādes drošumu un ievērojot vides aizsardzības prasības.

Secināms, ka līdzšinējā BE darbība atbilst likuma "Par pašvaldībām" 15. panta 1. punktā noteiktajai pašvaldības autonomajai funkcijai, Balvu novada attīstības plānošanas dokumentiem un nozaru normatīvā regulējuma mērķiem. Līdz ar to iepriekš izvirzītais BE vispārējais stratēģisks mērķis būtu saglabājams un izteikts šādi: **Balvu pilsētas iedzīvotāju, iestāžu un komercsabiedrību nepārtraukta nodrošināšana ar siltumenerģiju rudens, ziemas un pavasara mēnešos, nodrošinot siltumenerģijas ražošanu un piegādi par pēc iespējas zemāku cenu.**

5.2. Turpmākais kapitālsabiedrības statuss (rekomendācijas)

Ņemot vērā veikto AS "BALVU ENERĢIJA" darbības izvērtējumu, kā arī AS "BALVU ENERĢIJA" darbības virzienu konkurences aspektus, sniedzam šādas rekomendācijas:

- **Saglabāt** Balvu novada pašvaldības **tiešo līdzdalību AS "BALVU ENERĢIJA"**, reģ.nr.40003148480, juridiskā adrese Bērzpils iela 30, Balvi, Balvu novads, LV-4501.